

rens Forsæde at drøfte Øjeblikkets kirkelige Stridsspørgsmaal. Naar han saae disse Mænd sidde gemytligt og forhandle om Syndsforladelsen eller Bønhørelsen med en velstoppet Pibe i Munden; naar han hørte dem overbyde hinanden i Billighedsfølelse og friskfyragtig Imødekommen af Tidens Ønske om Religion til nedsat Pris, saa forstod han det Navn „Grossererne“, som Pastor Fjaltring havde heftet paa dem.

Ogsaa paa Svigerfaderens Karakter havde han faaet mere og mere at udsætte. Særlig var hans Kritik af den bleven vakt, efter at han ved et Tilfælde havde faaet Rede paa hint besynderlige Forhold til den gamle Bedstefader, som allerede Forvalteren paa Kærsholm i sin Tid havde omtalt for ham. Den Gamle boede ganske rigtigt under kummerlige Forhold et Sted paa Fyen, og naar Sønnen havde lukket sit Hus for ham, var Grunden den, at Faderen som en allerede ældre Mand havde forsyndet sig mod det sjette Bud og faaet et Barn med sin Tjenestepige. Men Per havde en lille Mistanke om, at Svigerfaderen i Grunden var ganske glad ved at have faaet dette Paaskud til at holde sig den besværlige, nu næsten blinde Olding fra Livet. Han var meget paaholdende, hvor det galdt en virkelig Haandsrækning til andre. Mere end een Gang havde Per haft Lejlighed til at høre, hvorledes han affandt sig med Fattigfolk, der søgte til ham om Hjælp, ved Løfte om at „indeslutte dem varmt i sine Bønner“.

Med alt dette tvivlede han ikke et Øjeblik om Oprigtigheden af sin Svigerfaders Religiositet. Men det var ham netop det mislige ved Sagen og det, der endelig bestemte hans Forhold til Troen, at denne, hvor den ikke som hos de i egentlig Forstand „Hellige“ helt udblæste det naturlige Menneske, syntes uden Evne til at virke forædlende og forfinede paa Sindet. I sin Tale kom Pastor Fjaltring ogsaa altid tilbage til Tvivlen som Troens Forudsætning, dens „vellystfulde, evigt undfangende Moderskød“. Som Dagen fødtes af Natten og denne igen af Dagen, og som alt Liv paa Jorden fremkaldtes af dette Vekselstil mellem Mørke og Lys, saadan betingedes ogsaa det religiøse Liv af et uafhjælpeligt Modsætningsforhold, der ved sine Brydninger vedligeholdte Sjælens Uro. En Tro, som ikke bestandig fornyedes gennem Tvivl, var en livløs Ting, et Kasteskaft, — en Krykke, ved hvis Hjælp man maake nok for en Tid kunde glemme sin Lamhed; men en virkelig, livsopholdende Kraft var den ikke.